

maart  
**2018**

# DE ROSDOEK

**165**

**Ter Herinnering**  
Kees Cornelissen

**Huizen en families  
aan de Markt**  
Pierre Panken  
en Harrie Grielen

**"Verhalen uit de bloei-  
ende wijngaarden van  
een oud-pastoor"**  
Annie Biezen

**Eersel een halve  
eeuw geleden**  
Winfried Thijssen

**Familierelaties in de  
bende van Steensel**  
Jan van de Ven

*De Rosdoek is een uitgave van Heemkundige  
Studiekring "De Acht Zaligheden"*

ISSN 1384-086X

*Kees Cornelissen*.....3

## **Huizen en families aan de Markt**

*Pierre Panken en Harrie Grielen*.....4

## **“Verhalen uit de bloeiende wijngaarden van een oud-pastoor”**

*Annie Biezen*.....12

## **Eersel een halve eeuw geleden**

*Winfried Thijssen*.....16

## **Familierelaties in de bende van Steensel**

*Jan van de Ven* .....23

*Foto voorpagina: De klok draagt de inscriptie Lucia is mynen naem, myn geluyt is gode bequaem, so verre als men my horen zal, wilt got bewaeren overal.*

### **COLOFON**

DE ROSDOEK is een uitgave van Heemkundige Studiekring “De Acht Zaligheden”.  
Verschijnt 4 x per jaar. Volgende nummer in juni 2018.

#### **Redactie:**

K. Cornelissen, Eersel, 0497 - 512208

P. Frints, Eersel, 0497 - 512197

H. Grielen, Eersel, 0497 - 512897

A. Biezen, Eersel, 0497 - 513578

E-mailadres redactie: h.grielen@gmail.com

Lay-out, Jos Castelijns, Eersel, 0497-517569-jcgrafisch@chello.nl

#### **Secretariaat:**

E. Lavrijsen, Bogerd 70, 5521 ML Eersel, 0497 – 843909

E-mail: info@hskdeachtzaligheden.nl

**Website:** www.hskdeachtzaligheden.nl

#### **Heemkamer:**

Gevestigd in Kempenmuseum De Acht Zaligheden, Kapelweg 2, 5521 JJ Eersel

#### **Contributie:**

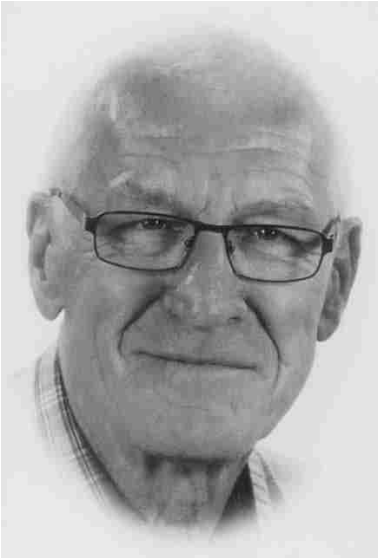
€ 25,00 per jaar (€ 14,00 per jaar voor medelid op hetzelfde adres)

#### **Giften:**

De Studiekring is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Bankrekening: NL83ABNA0624742407 t.n.v. De Acht Zaligheden te Eersel

**Mededelingen van het bestuur en/of agenda ALV ontvangt u per e-mail of zijn in te zien op onze website.**



## TER HERINNERING

Op 17 november 2017 kregen wij het bericht dat Piet Vermeulen overleden was. Als lid van de Heemkundige Studiedkring werd hij in januari 2001 lid van de redactie van de Rosdoek. Dit gaf meteen een verandering van het eenvoudige uiterlijk van het tijdschrift. Hij heeft dit bij de tijd gebracht. De oud-leeraar heeft 13 jaar lang met volle aandacht foto's en prenten bijeen gezocht die pasten bij de artikelen. Tot 2013, toen Piet en zijn vrouw het bericht kregen dat ze beiden kanker hadden. Samen hebben ze nog vaak met de camper rondgereisd om te genieten van natuur en cultuur. Helaas is Dorine

vroeger gestorven dan verwacht werd. Piet moest nog drie jaar alleen verder.

Piet heeft zich als IVN-er met een stevige bagage aan flora en fauna veel jaren ingezet voor excursies in de omgeving. Bij de verbouwing en restauratie van de parochiekerk van Zeelst heeft hij veel werk verzet in de bouwcommissie om deze klus financieel tot een succes te maken. Als lid van de studiegroep Zeelst Schrijft Geschiedenis heeft hij de volledige layout verzorgd van alle boeken die zij heeft uitgegeven.

Tijdens zijn laatste camperreis door Europa heeft de burgemeester van Veldhoven hem telefonisch in Athene meegedeeld dat de Koning hem wegens zijn vele verdiensten voor de gemeenschap heeft opgenomen als lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Nog 5 weken heeft Piet elders dan in het eigen huis moeten doorbrengen voordat hij naar zijn Dorine kon gaan. Hij ruste in vrede.

Kees Cornelissen

## HUIZEN EN FAMILIES AAN DE MARKT

### VI Markt 21 Het notarishuis

*Misschien heeft menig lezer zich de vraag wel gesteld: Had in deze reeks Markt 21 eigenlijk niet al besproken moeten zijn? Zeker, maar een bijzonder huis vraagt extra aandacht. Daarom nu en zo.*

#### Inleiding

*Het is een imposante pand - met tuin en achterliggende grond - in de volle breedte tot aan de voormalige Laaghuischestraat doorlopend. Lange tijd werd het bewoond door notarissen en het staat in Eersel dan ook bekend als 'het notarishuis'. Maar die naam is niet helemaal juist. Zgn. vendu- of notarishuizen treft men in de grotere steden nog steeds aan. Ze zijn meestal eigendom van de gezamenlijke notarissen ter plaatse die daartoe samenwerken, al of niet in coöperatieve vorm. Er worden exposities en openbare veilingen gehouden. Dat is hier nooit het geval geweest. We noemen het daarom liever: het huis van notarissen.*

#### Wat is een notaris en waarom zijn ambt van belang?

Waarom hangt rond hem veelal de sfeer van gewichtigheid en belangrijkheid die ook meestal blijkt uit dit soort behuizingen?

Voor een antwoord gaan terug in de tijd en een ver verleden, maar eerst een vleugje luchtigheid van Annie M.G. Schmidt. Zij maakte het volgende gedicht:

*Er woont een notaris in Gilze-Rijen,  
die iedere dag op de stoep zit te schreien.  
En als je gaat vragen, wat of er toch loos is,  
dan jammert hij: Omdat de wereld zo boos is.*

*De mannen en vrouwen in Gilze-Rijen,  
die hebben zo'n vreselijk medelijden!  
En gisteren zeiden ze: Lieve notaris,  
de wereld is slecht, en dat is iets wat waar is,  
maar droog nu uw tranen eens af, aan dit laken  
wij zullen de wereld wel beter maken.  
Maar ach, die notaris van Gilze-Rijen...  
hij legde wanhopig zijn hoofd op de keien  
en zuchtte: Ik dank jullie wel, voor de geste,  
maar zo is het eigenlijk nog wel het beste.*

*Als jullie de wereld echt beter gaan maken,  
dan gaat het vermoedelijk slecht met mijn zaken.  
Toen zeiden die mannen en vrouwen: O,  
dan doen we het niet, en dan laten we 't zo.*

*Nu zit de notaris van Gilze-Rijen  
nog iedere dag op de stoep te schreien.  
Hij doet dat (wat hierboven alreeds gezegd is),  
omdat de wereld zo vreselijk slecht is.*

Annie MG. slaat hiermee de spijker op de kop. Indien de wereld - zowel vroeger als nu - niet zo vreselijk slecht, maar altijd echt goed en betrouwbaar zou zijn, dan was elk geschreven papier en officieel stuk overbodig. Want dan zou ieder weten wat er was afgesproken en ... ook getrouw nakomen!

## **De akte en de openbare ambtenaar.**

Voor de oorsprong moeten we teruggaan naar Babylonië, het oude Egypte, naar Grieken en Romeinen. In onze streken naar Karel de Grote en de latere Staten van Holland, Utrecht, Gelderland, Brabant enz. Tenslotte



*Notariswoning Markt 21, in de volksmond 'het huis van Van Vroonhoven'.*

volgt tijdens de Franse overheersing van Napoleon de officiële instelling van ons notariaat met de bijbehorende protocollen, registers en Kamers van Toezicht.<sup>1</sup> Deze wet is later talloze malen naar tijdsomstandigheden aangepast. Voordat het zover was, werden notarissen zowel door de overheid als de heersende geestelijkheid aangesteld. Vooral in Italië was het destijds een voornaam en belangrijk ambt. In de machtige stadstaten van toen - Florence, Milaan, Venetië, Pisa, Siena enz. - was het een uitverkiezing als men daar door de Signoria, de Doge of anderszins tot notaris werd aangewezen. Er waren toen in de renaissance belangrijke financiële

<sup>1</sup> Bij keizerlijk decreet op 8 november 1810 werd hier te lande de wet van 25 Ventôse XI ingevoerd. Naam van de maand en jaartal XI (= elf) zijn ontleend aan de zgn. republikeinse kalender: de 25e van de Windmaand in het jaar XI na het uitroepen van de Republiek.

zaken te doen en ook huwelijken te sluiten tussen toonaangevende families als de Medici, Sforza, d'Este etc. Het was de tijd van Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafaël, Cesare Borgia en de sluwe Machiavelli. De notaris moest datgene wat van hem gevraagd werd onwrikbaar op papier weten vast te leggen. In die plaatsen waren de notarishuizen en -zalen van ongekende schoonheid en klasse. De grote Leonardo da Vinci zou de vierde notaris in opvolging van vader op zoon zijn geweest, als ... hij tenminste een wettig kind was. Dat was niet zo : hij mocht daarom geen hogere studie doen. Maar de man da (= afkomstig uit) Vinci maakte zich ook zonder verdere studie wel waar en dat op velerlei gebied zoals we weten.

## **Openbaar ambtenaar, wat is dat?**

Openbaar ambtenaar zijn - benoemd of aangesteld door de overheid - betekent, dat het officieel door hem opgemaakte stuk of akte authentiek of écht is. Het heeft betrekking op de bewijskracht ervan en dit is het grote verschil met de zgn. onderhandse akte, een door een ander opgemaakt stuk of document. Normaliter geldt: wie iets beweert of schrijft, moet dat bewijzen. Bij de authentieke akte geldt: Hier is het bewijs en de eventuele tegenpartij mag tegenbewijs leveren. Dit laatste zal niet meevallen. Vandaar dat tot op de dag vandaag de overheid de authentieke akte verplicht stelt o.a. bij het maken van huwelijksvoorwaarden en testamenten. Maar ook bij de overdracht van onroerend goed en aandelen in B.V.'s, bij de oprichting van diverse rechtspersonen als vennootschappen, stichtingen en (coöperatieve) verenigingen. Bij de notariële authentieke akte geldt nog steeds: *Lex quodcumque notamus*: al datgene wat wij opschrijven, is wet (staat vast). Ditzelfde geldt overigens ook voor de akten van de ambtenaar van de Burgerlijke Stand en de consulaire ambtenaren in het buitenland.

## **Bewijs mee naar huis?**

Oorspronkelijk gaf de notaris het origineel geschreven stuk mee aan de opdrachtgever. Maar oorlogen en brand deden vaak huizen en papieren verloren gaan. Voor het geval er dan opnieuw aan de notaris eenzelfde akte gevraagd mocht worden, maakte hij bij de eerste keer in het klein eigen aantekeningen daarvan. Daarmee is de benaming verklaard van Minuut-akte (in het klein) voor de notaris zelf en Grosse of Afschrift van de akte (in het groot) voor de opdrachtgever. De zaak was daarmee echter nog niet afgerond. Door toedoen of omstandigheden van de notaris konden immers ook minuutakten verdwijnen. Daarom moest hij in een register noteren en bijhouden welke akten er door hem waren opgemaakt en bewaard werden. Dit register heet het Protocollenregister. Aan-

vankelijk was het protocol (akte, register) eigendom van de notaris c.q. diens erfgenamen(!) en opvolgers. In 1842 werd echter bepaald dat overbrenging naar de Algemene Bewaarplaats (meestal de Rechtbank) op bepaalde tijden of bij bepaalde gelegenheden moest geschieden.

Tot op de dag van vandaag bestaat de merkwaardige spagaat van openbaar ambtenaar voor eigen rekening en risico. Aan het laatste wordt niet zo direct gedacht of getwijfeld. Toch zijn er de afgelopen jaren wel de-ge-lijk diverse opheffingen van standplaatsen en faillissementen van notarissen geweest. Overigens is op gezette tijden in het verleden telkens de discussie opgelaaid - zowel binnen als buiten het notariaat - om de notaris tot bezoldigd rijksambtenaar te benoemen en de notariële tarieven van overheidswege vast te stellen. De pro's en contra's hiervan hebben echter nimmer tot een oplossing en definitief standpunt geleid.

Na deze toelichting op ontstaan en betekenis van dit oude ambt passeren achtereenvolgens notarissen en een gerespecteerd oud-burgemeester de revue. Zij hebben in het pand Markt 21 geleefd en gewoond.

## Een standaardboekwerk als begin

In 1916 heeft notaris F.L. Hartong te Rotterdam voor de toenmalige Broederschap der Notarissen in Nederland het Register der Protocollen voor Notarissen in Nederland samengesteld. Een boek van 578 bladzijden en een naslagwerk van groot belang. In 2003 heeft de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie het aanvullend Protocollenregister gemaakt van 1916 tot 2003. Hieruit gaan we putten en vermelden voor de volledigheid alle tot dan bekende notarissen met betrekking tot de standplaats Eersel:

Arnoldus W.	1675-1690
Wynants A.	1675-1690 <sup>2</sup>
Beverwijk G. van	1733-1770

Van deze drie (of twee?) notarissen is ons weinig of niets bekend. Zij zijn waarschijnlijk nog aangesteld door de Staten van Holland of Brabant en hebben Eersel vanuit andere plaatsen bediend. Nader onderzoek zou zeker interessant zijn.

Bie A. de	1811- 1829
Bie W. de	1830- 1867
Verhoeven J.A.	1867- 1872
Keulen M.A.Ch.E.	1903- 1926
Koten P.F.L.A.M.	1926- 1940

We keren voor Markt 21 terug bij ons uitgangspunt: het kadaster. In 1832

2 Zo staat het in Hartongs standaardwerk. Het rhc-e ziet in deze twee namen een en dezelfde persoon.

zijn de Erven van Adriaan de Bie, notaris, Eersel vermeld als tenaamgestelden van de volgende percelen Eersel sektie F:nummer 70 weiland groot 38.20 are en de nummers 115, 116, 117 en 118 huis, schuur, erf, tuin en weilanden, samen groot 85.30 are.



*Eerste steen Protestants kerkje*

Johannes Peter Feith en Jacoba Deliana Ruijsch. De trouwboeken van de Schepenbanken Asten en Eersel stemmen niet overeen, maar beide geven als huwelijksdatum aan 25-06-1787. In het Nederduits Gereformeerd doopboek Eersel 1683-1809 staan de dopen vermeld van een zestal kinderen: Hendrik Jacobus\*1788, Johannes Jacobus\*1790, Willem\*13-04-1794, Adrianus Cornelis\*1797, Gijsbert\*1800 en tenslotte nog Adrianus\*1804.

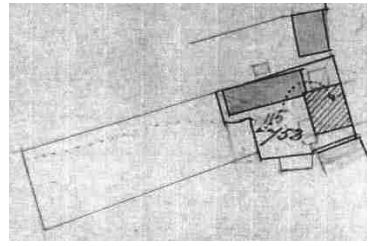
In de muur van het Protestants kerkje is nog een steen te vinden die herinnert aan A.de Bie en de opening van de eerste kerk in 1812. De letters ervan zijn later met zwart opgehaald. Daarbij is vergeten(?), dat er voor én na het jaartal nog iets staat: HER 18 – 12 BOUWD 185.?. Het laatste cijfers is vrijwel onleesbaar gemaakt (?), maar moet zijn van begin jaren '50 toen het eerste kerkje uit 1812 ingrijpend hersteld is. Het geheel wordt daarna verkocht aan Willem de Bie (cs), notaris, Eersel. Van hem, de opvolgende notaris, is - behalve zijn doop - slechts bekend dat hij is geboren in Eersel op 12.04.1794 en daar ook is overleden op 10.06.1867. Hij is niet gehuwd geweest. Toch staat hij op de kadastrale legger vermeld met (cs). Dit staat voor 'cum suis' en betekent 'met de zijnen'.

Het kadaster laat verder zien dat in 1868 het gehele onroerend goed in handen komt van Josephus Albertus Verhoeven, notaris te Eersel. Verhoeven werd geboren te Geldrop op 07-05-1831. Zijn ouders waren Martinus Verhoeven en Henrica Verbiest. Hij trouwde in Geldrop op 29-07-1867 met Maria Anna Sevens. Zij werd eveneens geboren te Geldrop op 26-08-1840 en overleed te Eersel op 08-02-1880. Haar ouders waren Antonie Sevens en Johanna van Schijndel. Uit hun huwelijk zijn een zestal kinderen bekend, allen geboren in Eersel: Henricus MJ\*1868, Antonius PHJ\*1869, Johanna AAM\*1870, Stephanie MJ\*1874, Henrietta LM\*1876. De jongste, Johan AJ komt op 29-01-1880 ter wereld en over-



lijdt al op 20 februari. De anders zo onpersoonlijke gegevens lichten hier toch een tipje op van wat een familietragedie geweest moet zijn: de moeder, Maria Anna Verhoeven-Sevens, sterft immers al ruim een week na de geboorte, haast nog in het kraambed.

Eerder - in 1871 en 1872 - is het huis op nummer 115 herbouwd. Het krijgt een nieuw kadastraal nummer (F 753) maar houdt dezelfde grootte van 07.70 are. In



*Situatie op kadastrale tekening. Het gearceerde blokje is pand Markt 21. De lange rechthoek is de later gesloopte schuur.*

1891 komt een scheiding tot stand en wordt J.A. Verhoeven verder nog als enig rechthebbende genoemd. Hij verkoopt drie jaar later aan Johannes Cornelis (de) Krom, landbouwer Eersel het achterliggende perceel weiland nummer 70 groot 38.20, die dit in 1895 weer doorverkoopt aan Antony Vrijssen, metselaar en herbergier. Dit kwam al ter sprake bij Markt 25 in Rd 164. Tussen het huis van de notaris en de huisnummers 23-27 is ooit een poort geweest. Poorten die voor het marktplein ooit zo karakteristiek waren, maar waarvan er nu nog maar een enkele over is.<sup>3</sup> Vermeldenswaard is ook, dat op de originele kaart van 1832 - naast het eigenlijke grote woonhuis - nog een paar gebouwen (huisje en grote langgerekte schuur ?) ingetekend zijn. Niet alles is duidelijk.

In 1904 vindt verkoop plaats van Markt 21 met de overige percelen samen nog steeds groot 85.30 are. De nieuwe eigenaren zijn Theodorus van Buul en Henricus Wilhelmus Mathijssen, sigarenfabrikanten Eersel. Beide heren zijn we al tegengekomen op Markt 13.

## Opvallende zaken

Er zijn een paar merkwaardigheden. Vooreerst is er een hiaat in de opvolging van notarissen. Verhoeven beëindigt - volgens het Protocollenregister van Hartong - zijn notariaat in 1872. Daarentegen vermeldt het Bevolkingsregister Eersel dat J.A. Verhoeven als weduwnaar met nog een ongehuwde zoon uit Eersel vertrokken is naar Den Bosch op 23 februari 1903. Dit jaartal sluit beter aan op de komst van de opvolgende nieuwe notaris: Keulen. Wat nu! Toch een schrijf- of drukfout in het zo beroemde boek van Hartong of heeft zich iets anders voorgedaan? De moeite van een nader onderzoek over de periode 1872 tot 1903 zeker waard.

<sup>3</sup> Piet Kwinten (1901 -1978) meldt dat in zijn met de hand geschreven beschrijving van de Markt, die nooit in druk is uitgegeven: "... het huis van Van Vroonhoven. Dat was vroeger ook gescheiden van de drie huisjes met de puntgeveltjes door zo'n typische poort, die het Eerselse marktplein kenmerkten." Later is deze poortgang en verdere doorgang omgebouwd tot garage/berging waarin Frans van Vroonhoven zijn auto stalde.



*Op deze oude foto van rechts naar links: het huidige Markt 17, dan het kleine huisje dat er stond vóór de winkel van Neliske Jacobs (en daarna ABN Bank). Nu Markt 19 (H.Verstappen). Naast het Notarishuis de drie pandjes met puntgevel (zie Rd 164) en een voormalige fabriek.*

## **Snelle ontwikkeling**

Met de twee sigarenfabrikanten duurt het ook niet lang. Al in 1905 wordt er verkocht aan notaris Keulen. Die begint met opruimen en dat betekent ook slopen. Hij verenigt in 1906 tevens de percelen F 116 (tuin) groot 14.40 are en F 753 (huis, stal, schuur, erf) groot 07.70 are in een nieuw nummer 973 (huis, tuin) groot 22.10 are. De verder achterwaarts gelegen percelen bouw- en weiland nummers 117 en 118 samen groot 63.20 are verkoopt hij ook in hetzelfde jaar aan Cornelis Adrianus (Hendrs zn) Jacobs, de buurman op Markt 19. In 1913 wordt er nog bijgebouwd.

Marie August Charl(es) Etienne Keulen, op 27.03.1875 in Kerkrade geboren, overleed te Eersel op 20-01-1926. Zijn ouders waren Laurent Hubert Keulen en Hubertina Josepha Roosen. Hij was gehuwd met Dimp(h)na Maria Josephina van der Heijde. Er zijn drie kinderen bekend: Dijmp(h)na\*1905 en Wilhelmus\*1908 (later notaris te Helmond) en Cornelia\*1912.

Notaris Keulen zeker actief geweest in het sociale leven van Eersel. Al direct vanaf het begin toont hij zich betrokken bij de oprichting van een sociëteit, O.Z.O.O, "Oefening Zij Ons Oogmerk". Dit wijst misschien niet direct naar ontspannende ontmoeting die men zich bij een sociëteit voorstelt. Dat die toch echt niet ontbroken heeft, blijkt uit de stukken: *"...eene Vereeniging of Sociëteit ... ten doel hebbende uitspanning en bevordering van gezellig verkeer .... nevens beoefening van den schiet-*

sport.” Ook de lokaliteit draagt daaraan bij, evenals de uitbater ervan: “....in de bijzaal van het café van den Heer Cools te Eersel.” Dat is in De Tramhalte: hét trefpunt van het dorp sinds 1897. Keulens echtgenote vertrok na zijn overlijden met haar dochters naar Eindhoven. Notaris Kotten volgt de overledene op. Hij vestigt zich niet meer aan de Markt, maar wordt de koper/bewoner van de LINDEN – HOF in de Nieuwstraat.

## Einde in zicht

Tenslotte koopt in 1927 Casper van Vroonhoven, oud-burgemeester Veldhoven, huis en overgebleven stuk tuin, een totaal van 22.10 are. De kadastrale nummering blijft gelijk: 973. De familie van Vroonhoven was destijds vanuit Woensel direct betrokken bij de oprichting en eerste directie van de CHV, later gevestigd en groot geworden in Veghel.

De oud-burgemeester dreef ook een wasserij in Eindhoven die door zijn kinderen zou worden voortgezet.

Casper van Vroonhoven, geboren te Woensel op 07-03-1875, overleed te Eersel op 24-11-1938. Zijn ouders waren Francis van Vroonhoven en Maria van Vlokhoven. Hij huwde te Veldhoven ca op 13-05-1908 met Hendriena Donkers. Zij werd geboren te Veldhoven ca op 13-03-1881 en overleed te Eersel op 02-07-1956. Haar ouders waren Hend(e)r(i)kus Donkers en Maria Elisabeth Louwers.

Hun gezin Van Vroonhoven telde zeven kinderen, bijna allemaal geboren in Veldhoven. Dochter Jeannette Gertruda Maria trad in het klooster trad. Frans\*1915 en Riek\*1910 dreven de wasserij in Eindhoven. Frans is bovendien jaren voorzitter geweest van de fanfare De Goede Hoop. Henk\*1916 en Juul\*1921 werkten eveneens bij de CHV. Marietje was thuis en hield het huishouden op orde want, behalve Henk, was bijna iedereen lang ongehuwd thuis blijven wonen. Markt 21 staat – en zeker bij oudere dorpsgenoten – nog steeds bekend als ‘het huis van Van Vroonhoven’.

In 1966 verkocht de familie het pand met tuin aan de Gemeente Eersel. Die bestemde het tot huisvesting van het toen nog in opbouw zijnde Streekorgaan Kempenland. Inmiddels al jaren geleden bijgezet in het mausoleum van niet zo geslaagde samenwerking in groter verband. In het linker gedeelte had ook de school(tand?) artsendienst onderdak. Rechts hield jarenlang tandarts J.Goverde er praktijk tot hij verhuisde naar Nieuwstraat 19. Daarna opende Chr.Bullens in het statige huis zijn restaurant ‘De Linde’. Na hem heette het nog ‘De Brabander’ en is daarna tot heden onder de naam ‘NU’ voortgezet.

Pierre Panken / Harrie Grielen

## “VERHALEN UIT DE BLOEIENDE WIJNGAARDEN VAN EEN OUD- PASTOOR”

*In zijn huis in Eersel heb ik een gesprek met de oud-pastoor van Steensel. Hij vertelt, terwijl ik zijn hardop uitgesproken gedachten probeer op te schrijven. Af en toe onderbreek ik hem met vragen, maar hij laat zich niet gemakkelijk verleiden tot persoonlijke uitspraken. Toch is het een gezellig gesprek. Ik ben goed ontvangen. Een familielid heeft mij verzorgd met een hele pot thee en enkele koekjes en is daarna vertrokken. De pastoor is namelijk aan zijn stoel gekluisterd. Af en toe denkt hij diep na en heerst er een lange stilte, vooral als ik een vraag heb gesteld. Hij vindt het belangrijk om te beginnen met de vermelding, dat hij naast pastoor ook deken was van 16 parochies in de Kempen, waaronder alle “Acht Zaligheden”. Daarna schetst hij de typische Kempische sfeer, die nog bestond toen hij als pastoor in Steensel werd benoemd en begint met een uiteenzetting van de oorzaken daarvan.*

### TYPERING VAN “DE KEMPEN”

De verovering van 's-Hertogenbosch in 1629 door de troepen van Frederik- Hendrik is van grote invloed geweest op de grenzen van Brabant en de Kempen. Hierdoor werd Brabant in twee delen gesplitst en Noord-Brabant kwam onder het gezag van de Staten-Generaal van de “Republiek der zeven Provinciën” en werd een wingwest. Het werd bestuurd

vanuit Den Haag en de burgers werden als tweederangs inwoners behandeld. Bovendien werd het armlastig, nu het was gescheiden van het rijkste en meest culturele deel van Brabant, dat onder het gezag van Spanje bleef.

Het waren hier allemaal boeren met een klein bedrijf, waar armoede troef was, vertelt de pastoor. Aan vervlogen betere tijden herinneren nog de oude kerktorens, zoals we die kennen in Steensel, Duizel, Hoogeloon etc. De tijd van....”toen hertog Jan te peerd parmant” in Brabant kwam. De situatie illustreert hij met het verhaal over de zware Lucia klok in de oude toren van Steensel, die met



zware klank luidt: "wat-is-er-in-Knegsel". Het kleine klokje in Knegsel antwoordt: "ermoei-ermoei". De grote armoede, die in de Kempen heerste had tot gevolg dat ook de parochies armlastig waren. De boeren ploeterden op kleine gemengde bedrijfjes hun kostje bij elkaar en de grond was grotendeels met heide bedekt.

## **DE STEENSELSE PAROCHIE.**

Die armoede was nog te merken tot ver in de twintigste eeuw. Het verhaal gaat, dat er in de twintiger jaren, zeer tegen zijn zin, een pastoor werd benoemd in Steensel, die zodra hij aankwam en de zaak had bekeken, weigerde zijn koffers uit te pakken. Intussen was zijn hond weggelopen en nergens meer te vinden. Toen moet de pastoor gezegd hebben: "Zelfs voor een hond is het hier niet vol te houden"! Tot in de zeventiger jaren was de Steenselse parochie armlastig met een grote schuld aan het bisdom. Toen het dak van de kerk vernieuwd moest worden was er geen geld voor. Een renteloze lening voor 10 jaar bood uitkomst. Veel parochianen hebben daaraan bijgedragen. De definitieve oplossing kwam, toen in diezelfde tijd de gezinsbijdrage werd ingevoerd. Er was een goed comité, dat ervoor zorgde dat 80% van de gezinnen deelnam.

## **PERSOONLIJKE HERINNERINGEN.**

De pastoor noemt niet graag namen van parochianen. Voor enkele personen maakt hij een uitzondering. Zo voor Anna Waale. Zij was een geweldige hulp, verzorgde de volledige versiering van de kerk. Zij kon ook erg goed met de pastoor opschieten. Iedere zaterdag kwam ze op de pastorie koffie drinken. Verder Mart van der Krieken. Hij hield de pastorie-tuin bij. Op deze tuin was de pastoor erg trots, hij betreurt het dan ook zeer dat zijn opvolgers er geen belangstelling voor hadden. Zijn droom is dat de pastorie-tuin in oude glorie hersteld wordt en dan opengesteld voor de Steenselse gemeenschap. Daartoe heeft hij zelfs met een tuinarchitect een plan ingediend bij het kerkbestuur. Helaas kan hij zich niet meer herinneren, wat ermee gebeurd is. \*1

Één parochiaan herinnert hij zich in het bijzonder. Dat is Dorus van der Wal. Dorus was de zoon van een kasteleinse uit Hoogeloon. Over hem worden veel anekdotes verteld, dus vindt de pastoor, dat hij er wel enkele kan memoreren. "Als bij ons in het café een fles jenever leeg was" aldus Door, "zei mijn moeder: Theodoor ga eens naar de Loop en vult de fles eens; dan dè ik da"zei Door" en op Loon is nooit zo'n goeie jenever gedronken als uit die fles". Op een mooie zomeravond met een prachtige heldere sterrenhemel maakte het echtpaar van der Wal een wandeling in de buurt van het huidige E-3 strand en kwam daar de pastoor tegen,



*De oude toren en het kerkhof in Steensel.*

die ook genoot van de prachtige avond. De pastoor wilde een praatje maken en zei tegen Dorus terwijl hij wees naar de prachtige volle maan: "Kun je je voorstellen dat daar mensen hebben rondgelopen?" Dorus: "Geleufde gij da"? De pastoor: "Ja, ik heb het zelf gezien op de televisie, ze liepen daar zelfs met een ladder". Dorus: "De maan is van Onze Lieve Heer, daar blijven de mensen van af".

Een minder goede herinnering heeft de pastoor aan de vliegenplaag, die zich regelmatig in het Steenselse kerkgebouw voordeed. Iedere dag, vooral in het late najaar, zag de vloer van het gebouw zwart van de vliegen en moest er geveegd worden. Regelmatig moest de H. Mis in het gemeenschapshuis worden opgedragen. De vliegen kwamen voort uit de mesthoop, volgens de pastoor, en nestelden zich in het torentje. Er werd een tweede dak op het kerkgebouw geplaatst om de plaag te bestrijden, maar ook deze constructie hielp niet. Tot op heden is de plaag niet echt verholpen. Met veel plezier denkt hij terug aan de bijzondere kerststal in de Luciakerk. Het geld daarvoor kwam uit een zeer speciale pot. In de jaren '50 keerden een aantal Steenselse jongemannen behouden terug van de strijd in Indië. Zij vormden een comité van Oud-Indië strijders en onder hen ontstond het plan om uit dank voor behouden terugkeer een Mariakapel in Steensel op te richten. Over dit plan werd veel vergaderd, maar het werd niet gerealiseerd. Toch was er al geld opgehaald en rond 1970 had dit nog steeds geen bestemming gekregen. De pastoor opperde toen het idee om de oude kerststal in de kerk te vervangen. Het plan

sloeg aan en aan mevrouw Barbara Couwenberg, woonachtig in Friesland, werd de opdracht gegeven een nieuwe kerststal te maken. De oude beelden werden verloot onder de misdienaars. De kunstenaar liet zich inspireren door het Oosten. De 19 beelden zijn gekleed in Oosterse stijl en hebben een Oosters uiterlijk. Met name het Jezuskind is zeer natuurgetrouw vervaardigd. De kerststal was in 1971 klaar en in 1982 zijn er nog enkele schapen en een hond aan toegevoegd. Het is een waardevol bezit voor de Steenselse kerk. \*2

## ZORGEN OVER DE TOEKOMST.

Toen ik als de pastoor aantrad, vervolgt hij zijn verhaal, waren er op zaterdagavond om 7 uur en op zondag om 9 en 11 uur H. Missen. De kerk was altijd goed bezet. Maar op religieus gebied is er veel veranderd. De kerkgang is sterk teruggelopen en het opheffen van parochies is erg



Bisschop Gerard de Korte

nadelig voor de gemeenschapszin in de dorpen. Want de parochie heeft altijd een gemeenschapsband onder de dorpingen geschapen. De huidige bisschop Gerard de Korte is het daarmee eens en hij heeft onlangs verklaard, dat er van nu af aan vanuit Den Bosch geen besluiten meer zullen worden genomen om parochies op te heffen of kerken te sluiten. Maar of dat de leegloop tegen kan gaan? Nu is er in Steensel nog om de 14 dagen een H.Mis, opgedragen door de pastoor van Eersel, die de grote Eerselse parochie, waaronder Steensel nu ook valt, beheert.

De pastoor besluit met twee dichtelijke uitspraken: *“Als ik in Brabant kom wordt de wereld warmer”* en *“De mensen van de hei zijn als dor hout, maar binnenin laait de gloed van gele brem”*

Annie Biezen-Hurkmans.

Bron: Deken F. van Sambeek, oud-pastoor van Steensel.

\*1: Raymond Smit was degene, waaraan de pastoor zijn plan over de pastorietuin heeft overhandigd. De helft van de tuin is bij de verkoop in particuliere handen overgegaan. Over de andere helft, het openbare gedeelte, wordt op het ogenblik op basis van het plan van pastoor van Sambeek, een idee ontwikkeld voor een openbare bestemming.

\*2: Bron: naast pastoor van Sambeek, Willibrorduskoerier, dec. 2017.

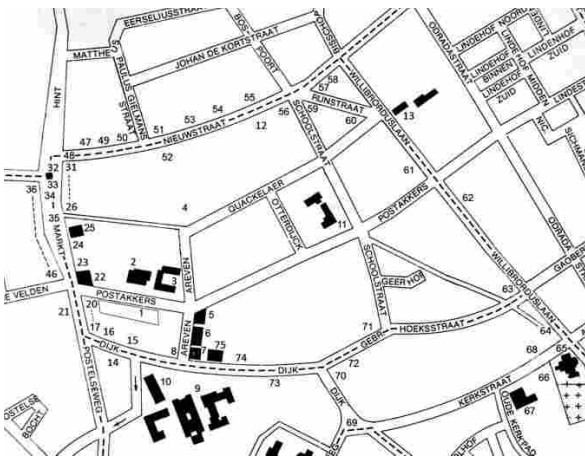
## EERSEL EEN HALVE EEUW GELEDEN

Een beschrijving van de kern van Eersel zoals ik het ken uit mijn jeugd.

### Inleiding

*In 1959 streken mijn ouders neer in Eersel aan de Postakkers. In 1963 werd ik daar geboren. Mijn gehele jeugd heb ik in Eersel doorgebracht en ook het grootste deel van mijn leven heb ik er gewoond. In dit overzicht wil ik een beeld geven van het Eersel zoals het er in mijn vroege jeugd uitzag en vergelijken met hoe het nu is. Er is veel veranderd. Het was rond 1970 ook een heel andere tijd: een tijd waarin bijvoorbeeld de melkboer nog langs de deuren reed. Ook de tijd dat kinderen nog naar school liepen, tenzij je wat verder weg woonde in één van de gehuchten, want dan werd je door de bus van Van Gompel opgehaald.*

### Postakkers, Areven, Dijk



In het eerste deel van de Postakkers {1} tussen de Markt en het Areven stonden huizen die vanaf de jaren zestig voor het grootste deel bewoond waren door gezinnen van leraren van het Rythoviuscollege. Er woonde zeven lerengezinnen met daar tussenin pastoor Aelen met de zusters Van de Vrande (op Nr.5). Nu wonen er nog

4 gepensioneerden. Aan de overkant van die rij huizen stond in het begin van de straat al het benzinstation van Verstappen. In de daarachter gelegen loodsen lagen de kolen opgeslagen.

Iets verder de straat in was een groot grasveld {2} waar veel gevoetbald werd door de jeugd uit de buurt. Toen in 1970 daar het zwembad gebouwd werd, moest er uitgeweken worden naar het veld achter het (inmiddels oude) gemeentehuis. Nu is dat veld ook bijna geheel verdwenen, daar ligt nu een parkeerplaats. Tegenover ons huis, op de hoek van de Postakkers en het Areven, stond de kleuterschool {3}, uit begin jaren zes-



tig. De school werd geleid door een strenge non, zuster Antonina, die ons meerdere malen van het gras voor de school heeft afgestuurd als we daar aan het voetballen waren. Ook het voormalige postkantoor op Areven 5 is pas begin jaren zeventig gebouwd.

Aan het begin van de Quackelaer, waar nu het Quackelbos is, lag in die tijd een boomgaard. Er stond geen omheining omheen. Wij noemde dat het "Schippens waaike" {4}. Waar die naam vandaan komt weet ik niet, maar iedereen in de buurt wist wat je bedoelde als je die naam noemde. Het was een ideaal speelterrein voor ons. Ik heb er vele hutten gebouwd en appels, peren, bramen en pruimen geplukt.

Weer terug richting de Postakkers; op de hoek met het Areven stond het wit-gele kruisgebouw {5}. Dit gebouw is een ontwerp van Fons Vermeulen, de architect die jarenlang op Markt 54 (op de splitsing bij de Dijk en Oude Postelseweg) in Eersel heeft gewoond. Inmiddels is het gebouw in gebruik als uitvaartcentrum. Daarnaast op Areven 2 was de brandweerkazerne {6}, nu in gebruik door de woningstichting. Vele malen hebben wij als eerste de sirenes van de brandweerauto's gehoord als er weer ergens wat in de fik stond. Die sirene zat op de toren waar de brandslagen in te drogen werden gehangen. Het was nog zo'n ouderwetse, die elke eerste maandag van de maand getest werd. Naast de brandweerkazerne stond op de Dijk het politiebureau {7} (Dijk 14), met daarachter de boevencel. Nu is dit gebouw in gebruik door architectenbureau Keeris. Daarnaast, aan de overkant van het Areven, op Dijk 12 {8} was een kruidenierszaak waar je nog snoep voor een paar cent kon kopen.

Tegenover het politiebureau en de kruidenierszaak lag het klooster {9}. Daar woonden de "koloniekindjes"; zo noemden we de kinderen met Down Syndroom die daar verbleven. De echte koloniekinderen, kinderen uit de grote stad, die in het voormalige koloniehuis kwamen aansterken, waren er echter al lang niet meer. Voor het klooster lag een mooie oprijlaan van asfalt waar je uitstekend kon rolschaatsen. Vlakbij de ingang stond een grote conifeer met half verscholen daarin het beeld van St.Jozef met de helm wat nu voor de Eikenburg staat. Het klooster heeft eind jaren tachtig plaats moeten maken voor het nieuwe gemeentehuis.

## Schoolgebouwen

Rechts naast het klooster stond de meisjesschool {10}, één van de schoolgebouwen van de Willibrordusschool. Het gescheiden onderwijs was weliswaar in 1967 afgeschaft, maar dat schoolgebouw heette in de volksmond nu eenmaal de meisjesschool. Deze heeft later plaats moeten maken voor de Muzenval. De voormalige jongensschool {11} staat er nog wel, op de hoek van de Postakkers en de Schoolstraat, maar is sinds kort niet meer als



*Klooster aan de Dijk, Collectie Gaston Remery, ca.1973.*

school in gebruik. In mijn jeugd zaten de eerste en tweede klas (tegenwoordig groep 3 en 4) op de meisjesschool op de Dijk. Ik zat daar bij juffrouw Klaassen en juffrouw van Tuyl. De derde en vierde klas (groep 5 en 6) zat op de Pankenstraat, of in de noodgebouwen op de Hoolstraat. Ik zat in de Pankenstraat bij juffrouw Van Loenhout en meester De Kroon. De vijfde en zesde klas zat op de jongensschool in de Postakkers. Vanaf de vijfde klas heb ik echter ook nog in andere noodgebouwen gezeten, omdat de schoolgebouwen te klein waren voor de vele schoolkinderen die er toen waren en de verbouwingen die gestart werden. Ik heb in de vijfde klas bij meester Van Beers in de noodlokalen achter de oude Landbouwschool {12} op de Nieuwstraat (nr.23-25, waar nu de Rabobank staat) gezeten en in de zesde klas bij meester Janssen in de noodlokalen achter het gebouw op Willibrorduslaan 12 {13} waar de HBS is begonnen. Inmiddels heeft deze voormalige sigarenfabriek van Prinsen plaats moeten maken voor de uitbreiding van de Jumbo.

## **Dijk, en zuidelijk deel van de Markt**

Vanaf het klooster naar de Markt, kwam je aan de linkerkant de Smederij en huishoudwinkel {14} van Frans en Anneke van den Hurk tegen. De smederij is er niet meer op Dijk 3, maar een winkel nog wel. Daar tegenover op Dijk 2b zat feestzaal

De Roskam {15}. Het werd ook zaal Van Diepen genoemd. Inmiddels is het oorspronkelijke gebouw afgebroken en is er een winkel (de Action) met appartementen erboven gebouwd. Naast de Roskam zat de winkel / atelier van foto-



*De voormalige sigarenfabriek van Weduwe Aarts & zn in gebruik als naaiatelier, L.M. Tangel, Beeldbank Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, 1970.*

graaf Gaston Remery en daarnaast de oude Boerenleenbank {16}, Markt 50. In 1968 werd het nieuwe gebouw van de Boerenleenbank (later Rabobank) op de Markt (nr.23) in gebruik genomen en kreeg het gebouw aan de Dijk een andere bestemming. Inmiddels is het afgebroken en is er een nieuw winkelpand opgetrokken, maar die staat nu al weer leeg. Op Markt 48 {17}, waar nu W. Heeren Makelaardij zit, was vroeger fietsenmaker Muller, die tevens taxichauffeur was. Daarnaast op Markt 46 {18} zat de textielwinkel van Bom, nu TC&O een bureau voor mobiliteitsmanagement. Op Markt 44 {19} zit nog steeds een drogisterij, vroeger van Van de Laer, maar zolang als ik weet zit Maria Basemans in die winkel. De winkel zal echter begin 2018 definitief sluiten. Op de hoek van de Markt en de Postakkers (Nr.42) zat "De Drukker" {20}, ofwel de kantoorboekwinkel van Huijbregts, later Bruna, en de boekwinkel van Chr.vd. Akker die later als De Boekenlegger naar de Nieuwstraat verhuisde. Tegenwoordig is daar een winkel voor kinderkleding en speelgoed: Kikkers Outlet Store. Aan de overkant van de drogisterij zit nog steeds Bakkerij De Lau {21}. Henri heeft inmiddels de zaak van zijn vader Toon overgenomen en de volgende generatie werkt ook al in de zaak.

## Een rondje over de Markt

Verder naar het noorden van de Markt vanaf de Postakkers kom je eerst de Nederlands Hervormde kerk {22} tegen. Die staat er al meer dan twee eeuwen zo goed als onveranderd. Het huis daarna was het huis van Harrie Verstappen. Op Markt 32 {23} waar nu twee winkels zijn (Marrin mode en Uitzendbureau STC), waren de garages van de vrachtwagens van Verstappen. Markt 30 {24}, waar nu o.a. de VVV zit, was een boerderij, die in de jaren zeventig door brand verwoest is. Markt 28 {25} was nog gewoon gemeentehuis met in de patio het beeld van de Contente Mens. Bij de verhuizing van het gemeentehuis is het bij de boterlinde midden op de Markt geplaatst. Op Markt 26 {26}, waar nu de lunchroom Lunch & More is, was de slagkerij van Piet Verweijen. Hij woonde zelf op Markt 24.



*De vrachtwagengarage van Verstappen op Markt 32, L.M. Tangel, Beeldbank Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, 1970.*

Op Markt 20 {27} zat een verfwinkel, maar daar kan ik me weinig meer van herinneren. Op Markt 14-16 {28}, waar nu Dinee-café Veertien is, zat de groentewinkel van F. Volf. Bij goed weer had hij zijn koopwaar buiten in houten kratten uitgesteld. Daarnaast stonden ook in die tijd al twee cafés, nu Café De Mert (Markt 12) en café Oud-Brabant (Markt 10) {29}. Daarnaast op Markt 8 {30} zat lange tijd de viswinkel. Markt 6 was nog geen restaurant, daar is pas later 't Menneke gestart, eerst als friettent, later als restaurant. Op Markt 2 {31} was de slijterij van Van Huykelom.

Steken we de Markt over, dan komen we natuurlijk eerst de kapel {32} tegen, met de boterlinde {33} ernaast. Het had niet veel gescheeld of de boterlinde was omgezaagd omdat de "Jimmy" van de kermis er anders niet goed geplaatst kon worden. Gelukkig heeft o.a. het gezin van Arjen Kakebeeke en Cees Cornelissen, door een menselijk schild rondom de boom te vormen, er voor gezorgd dat we nog steeds kunnen genieten van de schoonheid van deze oude lindeboom. Naast de boterlinde staat nog altijd de oude dorpspomp {34}, maar de daarachter liggende kiosk {35} heeft wel een metamorfose ondergaan. In mijn jeugd stond er een kiosk met een achthoekig rieten dak en houten staanders. Toen het dak aan vervanging toe was, is de kiosk herbouwd zoals de oorspronkelijke kiosk van rond 1920 eruit heeft gezien. Die oorspronkelijke kiosk is in de oorlog op gezag van de Duitsers gesloopt.

Op Markt 3-5 {36} bevond zich vroeger het befaamde Restaurant De Acht Zaligheden, inmiddels is het restaurant Promessa. Op Markt 7 {37} waar nu restaurant de Pannenkoekenbakker zit, zat vroeger de damesmodezaak van Van Woerkum. De herenzaak zat even verderop op de Duizelseweg op nummer 4b, waar nu de keukenzaak van Edward Wilting zit. Op Markt 11 {38} zat de winkel van Cees van Oosterhout met huishoudelijke benodigdheden en speelgoed. Inmiddels is het pand gesplitst in twee winkels, Hip@home en Verhip. Op Markt 13 {39}, nu hotel restaurant De Bengel, zat café 't Pumpke. Markt 15 {40} was en is het Pankenhuis, daar is weinig aan veranderd. Er zijn alleen dakkapellen geplaatst in de tussentijd. Op Markt 17 {41}, het teutenhuis uit 1669, woonde Ben Hens. Op Markt 19 {42}, waar nu het huis van Harrie Verstappen staat, was de Algemene Bank Nederland, later ABN-Amro bank. In het gebouw van Markt 21 {43}, wat nu Restaurant Nu is, zat o.a. een tandarts, later heeft het Streekorgaan Kempenland er nog ingezet en o.a. restaurant De Brabander. Op Markt 23 {44} stond de Boerenleenbank, later Rabobank. Inmiddels is dit omgebouwd tot woonhuis. Op Markt 29 {45} stond nog de voormalige sigarenfabriek van weduwe Aarts & zonen, in gebruik als naaiatelier. In het midden van de jaren zeventig is daar de bibliotheek van architect Herman Strijbos gebouwd. Inmiddels is de bibliotheek verhuisd naar de Muzenval

en staat het gebouw leeg. Op Markt 31-33 {46} zat Café-restaurant De Herberg. Nu zit daar Ron's herenmode en schoonheidsinstituut 'Puur', maar daar heeft jarenlang de specialiteitenzaak van Ad Kuyten gezeten.

## Nieuwstraat - Runstraat

Er lagen zeker nog niet zoveel winkels aan de Nieuwstraat als nu, maar ook vijftig jaar geleden was er toch al wel de nodige bedrijvigheid. Het café aan het begin van de Nieuwstraat (nr.2) {47} lag er toen ook al, net na de smalle pijp {48} tussen de twee boerderijen aan de Markt en het Hint door. Nu heet het 'In Irsel', maar toen 'San Remo'. Daarnaast zat de autogarage van Bottram (nr.4-8) {49}. Even verderop zat bakker Van Deijck op Nieuwstraat 10-12 {50}. Net voorbij de Paulus Gielmansstraat zat een supermarkt, de Spar (Nieuwstraat 16) {51}. Tegenover de supermarkt, waar nu de Plus zit, lag nog een wekje waar vaak een paardje in stond en even verderop stond het huis van burgemeester Stevens, Nieuwstraat 9 {52}, dat inmiddels gesloopt is. Een paar van de winkels die ik me verderop in de Nieuwstraat nog kan herinneren zijn Van Gorp op Nieuwstraat 20 {53} waar ze schoenen en sportartikelenzaak verkochten en de winkel van Bottram, Nieuwstraat 30 {54}. Hij verkocht radio's, TV's, maar ook witgoed, voornamelijk van Philips. Nu zit daar de Blokker in. De Volkswagengarage van Adr. van de Ven zat op Nieuwstraat 28. Verderop tegenover de al eerder genoemde Landbouwschool (nu nog Rabobank) zat kapper Geboers, ook wel 't Spinneke genoemd, op Nieuwstraat 52 {55}. Hij is pas een paar jaar geleden gestopt. Aan de overkant, op de hoek met de Schoolstraat, op Nieuwstraat 31, waar nu de Chinees restaurant 'Lotus' is, zat café zaal 'De Lierhof' {56}. Dat was o.a. de thuishaven van voetbalvereniging EFC. Aan de zijkant van het café hing een kast waarin de wedstrijd tijden werden aangegeven. Als wedstrijden afgelast werden, dan werd ook dat daar aangegeven en bij uitwed-



*Supermarkt aan de Nieuwstraat, ansichtkaart 1965.*



*Op de hoek van de Gebroeders Hoeksstraat - Dijk was de fietswinkel van Box.*

strijden was dat de verzamelplaats. Aan de overkant van de Schoolstraat zat de friettent van 'Trien Friet', Nieuwstraat 33 {57}. Iets verderop zat de sigarenwinkel van Corsten, Nieuwstraat 39 {58}, nu Primera. Als we nog even teruggaan naar de Schoolstraat, of eigenlijk de hoek van de Runstraat en de Schoolstraat: daar zat op nr.2 schoenmaker Roymans {59}. Hij had daar een kleine werkplaats, waarvan de entree eigenlijk aan de Runstraat lag. Als je de Runstraat uitloopt kom je op de hoek van de Quackelaer de winkel van Coppens tegen 'De Run', Quackelaer 71 {60}. Ook vijftig jaar geleden kon je daar al terecht voor tuin en dier.

## **Willibrorduslaan – Kerkstraat - Dijk**

Op Willibrorduslaan 21 {61} zat Jan Verdonshot ('Jan Plek') met zijn snoepwinkeltje. Ik geloof niet dat hij er vijftig jaar geleden al zat, maar een aantal jaar later toch zeker. Iets verderop zat de groentewinkel van Kox op Willibrorduslaan 40 {62} en op Willibrorduslaan 55 {63} zat bakker Van Nuenen. Verder stond aan het kerkplein de supermarkt van Kennis, Willibrorduslaan 59 {64}. Op die plaats zat tot voor kort Grieks restaurant Athene, aan wat nu het Carquefouplein heet. Uiteraard stonden de kerk {65} en de pastorie {66} er 50 jaar geleden ook al. Destijds maakten pastoor Boelaars en kapelaan Bertens daar de dienst uit. Het daarnaast gelegen gebouw was gemeenschapshuis De Brink (Kerkstraat 27) {67}. Vanuit de lagere school gingen we daarheen om films te kijken van Charlie Chaplin, of van 'de Dikke en de Dunne'. Later heb ik daar ook nog een paar jaar judoles gehad. Inmiddels zitten daar een aantal bedrijven in zoals o.a. een fysiotherapeut. Tegenover de pastorie en De Brink stond de meubelwinkel van Cuypers {68}, die inmiddels gesloopt is. Toen ik eind jaren '80 op mezelf ging wonen heb ik hier een groot deel van mijn meubels gekocht. Verder door de Kerkstraat

in de richting van de Dijk kom je de kleine Studentenkapel {69} tegen. Deze is een keer herbouwd op een iets andere locatie, omdat er een auto tegenaan gereden was, maar verder ziet het er nog steeds zo uit als vroeger. Even verderop, bij de hoek van de Gebroeders Hoeksstraat was de fietsenwinkel van Box, Dijk 42 {70}. Als je daar linksaf ging kwam je bij de Huishoudschool {71}, inmiddels gesloopt en vervangen door de Koperwiek. Daar tegenover stond het "nieuwe" politiebureau, op Gebroeders Hoeksstraat 5 {72}, inmiddels omgebouwd tot appartementen van Lunetzorg. Als je bij de fietsenwinkel verder de Dijk in ging kwam je links de Chinees tegen (Dijk 29) {73}; die zit er nog steeds. Even voor Nieuwjaar was het daar altijd een hels kabaal en de ochtend daarna zag de straat er helemaal rood van de papierresten van het vuurwerk. Iets verderop aan de rechterkant was de timmerwerkplaats van Kwinten, Dijk 24 {74}. Ik ben er een aantal keer geweest om houtkrullen voor de cavia's te halen. Daarnaast stonden twee kleine huisjes, die inmiddels verdwenen zijn. Even verderop stond de voormalige kleuterschool {75}; inmiddels staat daar het gebouw van de woningstichting. Achter die school was nog een speelplaats waar we regelmatig speelden. Je kon die speelplaats ook bereiken via de doorgang tussen de brandweerkazerne en het wit-gele kruisgebouw. Dan zijn we dus inmiddels weer ongeveer op de plaats waar we vertrokken zijn.

Winfried Thijssen Januari 2018

---

---

## **FAMILIERELATIES IN DE BENDE VAN STEENSEL**

### **Werkgroep Stinsels Archief, Jan van de Ven**

#### **Het verhaal**

*Wie een beetje weet heeft van de geschiedenis van Steensel kent het verhaal van de bende van Steensel of heeft er wel eens van gehoord. Het verhaal van de dievenbende die rond 1800 onze streken onveilig maakt met inbraken en beroving. "Ze waren met zijn achten en stalen alle nachten." Vier van hen worden in mei 1805 in Den Bosch opgehangen. Het verhaal is vaak verteld en beschreven. Onder andere in het boek Drie Zaligheden ("Uit armoede op het dievenpad") en op 24 december 1986 in het Eindhovens Dagblad door journalist Ed van de Kerkhof ("Een gil in de nacht"). We kennen het uit overlevering, maar met name van de bewaard gebleven letterlijke verslagen van de verhoren en vonnissen voor de Hoge Vierschaar in Den Bosch. Een handgeschreven kopie zit in het archief van Harrie Huijbers in Steensel.*

theater  
**t Ros**

**OPENLUCHT  
SPEKTAKEL**

**KNEGSEL  
EERSELSEWEG**

**De Schrik  
van de  
Acht Zaligheden**

**Bende van Steensel** Regie: Bernard Theelen

Zaterdag 21 juni	20.30 uur
Zondag 22 juni	14.00 uur
Vrijdag 27 juni	20.30 uur
Zaterdag 28 juni	20.30 uur
Zondag 29 juni	14.00 uur

043 208 9346 / 043 2086 2052730

Kaarten in de voorverkoop € 5,-  
Aan de kassa € 8,-



*Het verhaal van de bende van Steensel is bij velen van ons misschien meer nog bekend door het spektakelstuk dat het Knegsels toneel er in 2003 van maakte. Een geweldige openlucht voorstelling was dat. Al weer 10 jaar geleden en op film nog steeds te zien en te beleven.*

zijn zoon Gerard, wever van 22 jaar. En ook uit Steensel Hendrik Koenen, oud 43 jaar, geboren te Riethoven, van beroep metselaar. Daarnaast de broers Piet en Bartel Smolders, 40 en 29 jaar oud, arbeider en boerenknecht, geboren in Knegsel. Er doen ook twee vrouwen mee, de zussen Jennemie en Johanna van de Poel. Jennemie is de echtgenote van Hendrik Koenen. Johanna, oud 30 jaar, woont in Steensel bij haar vader in en werkt 's zomers in Holland en 's winters thuis als spinster. Bij de overvallen staan zij op de uitkijk. Tenslotte nog Hendrik van Ham uit Steensel, die bij enkele inbraken betrokken is geweest. Hendrik verklikt zijn maten in november 1804 bij de schoutciviel en treedt op als kroongetuige tegen de andere verdachten als hem "genade en straffeloosheid" wordt toegezegd.

Vertelsels zijn, dat ze zwarte vegen op hun gezicht maken om onherkenbaar te zijn, dat ze de hoefijzers achterstevoren onder de paarden slaan om met hun sporen te misleiden, dat Joost de Rooij kerkmeester en voorzanger in de kerk is. Maar dat blijkt nergens uit. Ze gaan uit "erremoei" op het dievenpad. Van Coob van de Weijer is beschreven hoe armoedig hij woont in Steensel. Het zijn geen boeren. Vaak op zoek naar los en

Op 30 november 1804 bevat de Bossche krant het volgende bericht uit Eindhoven: "Heden arriveerde alhier Pieter Bolsius, schoutciviel te Eersel, bij zich hebbende twee karren met dieven van een complot van het dorp Steensel, die zich sedert enige jaren door gewelddadige inbraak berucht hebben gemaakt." Vervolgens worden ze naar Den Bosch gebracht, gevangen gezet, verhoord en veroordeeld.

Op de karren zit Joost de Rooy, 34 jaar oud, uit Steensel, van beroep varkensstouwer (=drijver) en 's winters actief in de jacht. Hij is onbetwist de leider van de bende en hij doet mee aan elke overval. Verder Coob van de Weijer, boerenknecht uit Steensel, geboren in Helmond, 50 jaar, en



vast werk en daarom veel op reis. Ze weten waar op een ander geld en goederen te halen zijn. Uit de verhoeren blijkt in welke plaatsen allemaal ingebroken wordt. In onze streek, maar ook in Acht, Best, Breugel, Nederwetten, Boxtel, Gilze, Waalwijk, Breda en Helchteren, Houthalen. Daarom be-



*Het Kneegsels toneel in 2003*

moeit Den Bosch zich ermee. Omdat de bende op een groot aantal plaatsen in Brabant actief is geweest, kon de zaak niet door de plaatselijke schout en schepenen worden behandeld. Eerst ontkennen ze alles. Gerrit van de Weijer bekent als eerste en, na soms zeven verhoren, leggen tenslotte alle bendeleden een volledige bekentenis af.

Op 3 mei 1805 wordt het vonnis over de mannen uitgesproken en op 7 mei over de vrouwen. Stelen en roven met huisbraak zijn de punten waarop het vonnis is gebaseerd. Het vonnis zal anderen "te voorbeeld en afschrik moeten zijn" en daarom wordt er streng gestraft. Als eerste zal Hendrik Koenen worden gestraft "dat de dood erop volgt". Vervolgens komen Piet Smolders, Coob van de Weijer en Joost de Rooij aan de beurt. Joost de Rooij, de leider, moet de executie van drie kornuiten aanschouwen. Dan is hij zelf aan de beurt. Bartel Smolders krijgt een bijzondere straf opgelegd. Hij moet met de strop om de hals het ophangen van vier bendeleden meemaken, als een soort waarschuwing: zo dicht ben je bij ophanging. Dan wordt hij gegeseld en gebrandmerkt, voor 25 jaren opgesloten in een tuchthuis en voor eeuwig verbannen uit Brabant. Hij zit zijn straf uit in het tuchthuis van Den Bosch. In 1820 krijgt hij een strafverkortung van 5 jaar. Gerrit van de Weijer, de zoon van Coob, en Hendrik van Ham worden niet veroordeeld.

Op 10 mei 1805 vindt de ophanging plaats voor het stadhuis van Den Bosch. Van Coob van de Weijer weten we dat hij op 10 mei 1805 op het St.-Janskerkhof van Den Bosch is begraven. In de huwelijksbijlage van Henrica van de Weijer, dochter van Coob, zit een kopie van het Register van Begraven van de Stad 's-Hertogenbosch.

Jennemie van de Poel wordt gegeseld, moet 12 jaar in een tuchthuis verblijven, en de rest van haar leven buiten Brabant. Haar zus Johanna wordt eveneens gegeseld en krijgt 48 uren om Brabant te verlaten. Dit alles halen we uit de archieven van de Hoge Vierschaar. Maar wat zeggen de archieven uit Steensel over deze inwoners?



Tekening van Mat Rijnders in ED 24-12-1986

## Familierelaties

In het jaar 1805, als vier leden van de bende van Steensel in Den Bosch opgehangen worden, is Joannes Mack (uit Leende) pastoor in Steensel. Van zijn hand zijn geen aantekeningen over deze dorpsgenoten bekend. Maar in de streek houdt het blijkbaar de gemoederen wel bezig. Pastoor Cools van Dui-

zel (een witheer van Tongerlo) vermeldt in het doopboek een "*ad memoriam*". "*Zes inwoners uit Steensel en Knegsel zijn in Den Bosch door de hand van de beul geworgd, met name Joost de Rooij, Heijn Coenen, Piet en Bartel Smolders, broers, Coob van de Weijer en zijn zoon Gerrit. 's Anderdaags zijn twee medeplichtige vrouwen gezeseld, gebrandmerkt en tot het tuchthuis veroordeeld.*" Niet alle zes worden opgehangen. Bartel Smolders en Gerrit van de Weijer ontlopen het gruwelijke lot van de strop. Zij krijgen dezelfde straf als de vrouwen.

Op de broers Smolders na, zijn alle bendeleden inwoners van Steensel. Wat vinden we in de kerkboeken van dopen, trouwen en begraven en, na 1811, in de burgerlijke stand over hen en hun nazaten terug? Feiten, vermoedens en vervolgvragen.

Eén ding is opmerkelijk en daar is bij mijn weten nooit eerder op gewezen, maar Joost de Rooij, Hendrik Koenen, Jennemie en Johanna van de Poel en Hendrik van Ham zijn familie van elkaar, (aangetrouwde) neven en nichten. De naam Van de Poel smeedt de familiebanden. Het Steenselse gezin van Joannes Willems van de Poel, gehuwd met Joanna Judocus/Joost/Joosten van der Heijden, legt daarvoor de basis. Drie van hun negen kinderen vormen gezinnen waar de bendeleden verwant mee zijn, te weten Anna Catharina (1734), Judocus (1738) en Petrus (1745).

Eerst trouwt dochter Anna Catharina van de Poel in 1754 in Steensel met Adrianus de Rooij. Joost (Judocus) de Rooij, de leider van de bende, is hun zoon, geboren op 25 november 1767 alhier. In Steensel krijgen zijn ouders zes kinderen, vier jongens en twee meisjes. Joost de Rooij heeft dus broers en zussen. Opmerkelijk is dat tussen het huwelijk van zijn ouders en de geboorte van hun eerste kind (Justina) in Steensel 12 jaar verschil zit. Het gezin heeft in die jaren wellicht ergens anders gewoond en we weten niet of er meer kinderen zijn. Later staat Joost (Judocus) de



*Rechtszitting van de bende*

Rooij vijf keer te boek als getuige bij een doop in Steensel.

Vervolgens treedt broer Judocus van de Poel in 1766 in Steensel in het huwelijk met Anna Gertrudis Smets/Smits. Zij zijn de vader en moeder van Jennemie en Johanna, de veroordeelde vrouwen. Van deze dochters vinden we geen geboortedata in Steensel. In de verhoren staat dat Johanna in Hapert is geboren. Zijn de gezinnen van Adrianus de Rooij en Judocus van de Poel misschien een keer op en

neer verhuisd naar Hapert? Op 6 mei 1840 overlijdt in Steensel Johanna van de Poel, ongehuwd, 75 jaren, geboren in Hapert. Is zij na haar vonnis en verbanning uit Brabant later toch teruggekeerd naar Steensel?

Hendrik Koenen, lid van de bende, die in het doopboek Gerits en in het trouwboek Geraerts heet, is geboren en gedoopt in Riethoven op nieuwjaarsdag 1763. Op 2 mei 1790 trouwt hij in Steensel als Henricus Geraerts met Joanna Maria (Jennemie) van de Poel. Zij krijgen in Steensel twee zonen: Joannes Geraerts in 1791 en Josephus Geraerts in 1793. Deze Josephus, van beroep dagloner, overlijdt 38 jaar oud op 10 november 1831 alhier. Jennemie is na het vonnis spoorloos verdwenen

Tot slot huwt broer Petrus van de Poel met Petronilla Terwedue in 1771 in Steensel. Hun dochter Joanna is later de vrouw van Hendrik van Ham, de verklikker.

Hendrik (Henricus) van Ham, geboren (1760) en getogen in Steensel, trouwt daar op 31 mei 1795 met Johanna van de Poel. Het trouwboek vermeldt met dispensatie in de derde graad. Tussen 1795 en 1815, dus ook nog na 1805, het jaar van het vonnis, worden uit dit huwelijk zeven kinderen geboren, vijf dochters en twee zonen. Hij overleeft de terechtstellingen, keert terug in Steensel en blijft daar wonen. Hij overlijdt er in 1834. Leeftijd 73 jaar en beroep dagloner, staat in de overlijdensakte van de gemeente. Zijn vrouw Johanna sterft 13 jaar later (1847) in Veldhoven.

Overigens, de moeder van de broers Piet en Bartel Smolders uit Knegsel heet Arnolda Jacobus van de Poel. Zij trouwt in 1753 in Steensel met Petrus Petrus Smolders zoals de schepenbank van Vessem dat vastlegt. Hij

is gedoopt en woont in Steensel, zij in Knegsel. Zij krijgen twaalf kinderen en Bartel (Bartholemeus) is de jongste, geboren in 1775. Zijn broer Piet (Petrus) van 1765 is tien jaar ouder. Moeder Arnolda is waarschijnlijk een dochter van Jacobus van de Poel, gedoopt en komend uit Steensel, die drie keer in Knegsel in het huwelijk treedt. De relatie van Jacobus met het gezin van Joannes Willems van de Poel, waar de Steenselse benedelden verwant mee zijn, is niet bekend.

Bendelid Coob (Jacobus) van den Weijer komt oorspronkelijk niet uit Steensel. Geboren in Helmond (1757), getrouwd in Breugel (1783) met Christina van Deursen, waar een jaar later hun eerste kind Gerardus (Gerrit) wordt geboren, vestigt het gezin zich via Eersel (geboorte dochter Christina) in 1787 in Steensel (Zie ook de stamboom Van Rooij-Iding op Genealogie online). In Steensel worden nog zes kinderen geboren. Na het proces in 1805 is van Gerrit geen spoor meer te vinden. In 1832 op de eerste kadasterkaart wonen de weduwe (overleden 1839) en kinderen van Jacobus van den Weijer in een alleenstaand huisje langs de weg van Riethoven naar Knegsel, nog voor de kruising met de Eindhovenseweg; op de plaats waar na de oorlog Peer Moors en Anna Bijnen wonen (Riethovenseweg 4-6).

## **De laatste van de bende**

20-03-1907 *“Aan de commandant der Koninklijke Marechaussee.*

*Beleefd verzoek ik U een zo spoedig en gestreng mogelijk onderzoek te willen instellen te Steensel, omtrent de persoon Paulus van de Weijer, van beroep schoenmaker, ongehuwd, oud veertig jaren. Dit bekend en berucht sujet zou deze gehele week nog geen werk verricht hebben en mitsdien zich vroeg en laat in de herberg hebben opgehouden, de bevolking onrust en vrees aanjagend. Afgelopen zondagavond circa negen uur was zijn tieren en vloeken en ordeverstoring in de woning van H.C. van der Waerden, lid van de gemeenteraad dermate, dat men hem, na de voorafgaande aanmaning en waarschuwing buiten de deur zette, waarop van de Weijer op de deur te keer ging. Maandag was zijn verblijf geruime tijd in het bekend verlofhuys (café) van Antoon Schepers, als waar kijven en schelden aan de orde zijn geweest. Enige tijd geleden heeft hij zich te Steensel gevestigd bij P. Bogaerts Wijk B nr. 37, komende van Veldhoven, aangifte hiervan is echter door hem niet gedaan.”*

Voor u gelezen door Leo Spanjers uit het oud archief van de gemeente Duizel en Steensel 1907 – 1908, in het brievenboek van de burgemeester. Drie maanden later opnieuw een schrijven van de burgemeester.

27-06-1908 *“Aan de Brigade Commandant te Bladel.*

*In de afgelopen nacht is ingebroken op den watergraanmolen van M.*

*van Grootel molenaar te Steensel, blijkens om geld te ontvreemden, althans er wordt geen graan vermist en geld was er gelukkig niet aanwezig. Gelieve onverwijld een onderzoek te willen instellen. De beruchte Paulus van de Weijer laat de laatste tijd weer van zich horen. Zou hij die nacht wel zijn verbleven daar waar hij hoort te wezen? Een beslist vermoeden kan ik hieraan echter niet hechten."*

Beruchte sujetten waren een eeuw eerder de leden van de bende van Steensel die in 1805 terecht stonden in Den Bosch voor "stelen en roven met huisbraak" op verschillende plaatsen in de wijde regio. Coob van de Weijer en zijn zoon Gerrit waren twee van hen. En jawel, het bloed kruipt waar het niet gaan kan. De Paul van de Weijer die een eeuw later stennis veroorzaakt in Steensel, stamt uit deze familielij. Jacobus (Coob) van de Weijer was zijn opa. Coob vindt in Den Bosch de dood en wordt daar op het St. Janskerkhof begraven. De verbannen zoon Gerrit is in het niets verdwenen. Coob laat in Steensel een gezin van zeven kinderen na, vier dochters en twee zonen die jong sterven. Zijn dochter Christina bevalt tien jaar later in 1815 van een zoon Jan, vader N.N. onbekend staat in de geboorteakte. Deze Jan krijgt wel de naam Van de Weijer mee. Hij trouwt in 1846 met Hubertiene Bijnen in Veldhoven en na haar overlijden (1862) een tweede keer, nu met Geertrui de Natris, weer in Veldhoven. Uit beide huwelijken worden negen kinderen geboren. Paulus in 1866 uit het tweede huwelijk is de jongste van het stel.

Jan van de Weijer is landbouwer en pacht een boerderijtje aan De Straat (nu Joseph Schulteweg). Zoon Paulus leidt vanaf zijn 13e jaar een zwerfend bestaan. In 1879 naar Bladel en weer terug naar het ouderlijk huis, in 1880 naar Valkenswaard en twee jaar later terug, na het overlijden van zijn ouders in 1892 via Kleef (Duitsland) naar Valkenswaard en in 1894 weer terug als kostganger bij een ander. In 1907, het jaar dat hij voor onrust zorgt in Steensel, komt hij uit Veldhoven, vertrekt nog naar Geldrop en weer terug. Als hij hier is woont hij bij zijn volle zuster Hendrica van de Weijer die getrouwd is met Peter Bogaerts. Ook zijn halfbroer en weduwnaar Hendricus (\*1849) woont bij hen in. Enkele jaren later komt het toch nog goed met Paulus, hoewel we niet weten of hij een brave huisvader was. Hij trouwt in 1910 in de leeftijd van 44 jaar in Bergeijk met Maria Catharina Antonis. Zij is dan 35 jaar, geboren in Borckel en Schaft en weduwe. Het echtpaar vestigt zich in Riethoven en krijgt daar twee dochters en een doodgeboren kind. Paulus overlijdt in Riethoven in 1922, 56 jaar oud. Sinds de laatste van de bende woont er in Steensel 'alleen nog mèr goei volk'.

Samengesteld door Jan van de Ven



**DE VEILIGSTE PLEK  
VOOR ALLES  
VAN WAARDE**

**BEWAAR UW WAARDEVOLLE SPULLEN IN  
HET BEST BEVEILIGDE FORT VAN NEDERLAND**

Kom een kijkje nemen in ons unieke pand.  
Maak vrijblijvend een afspraak.

Dr. Hiltroplaan 1 ■ 5652XR Eindhoven  
T 040 70 73 131 ■ [www.fortados.nl](http://www.fortados.nl)



**FORTADOS**  
DESIGNED TO PROTECT

**Ad Kokx** v.o.f.

**Witgoed**



Sigarenmaker 10D  
5521 DJ Eersel  
Tel. (0497) 51 33 69  
Fax (0497) 53 43 65  
E-mail: [info@adkokxwitgoed.nl](mailto:info@adkokxwitgoed.nl)  
Internet: [www.adkokxwitgoed.nl](http://www.adkokxwitgoed.nl)

**reparatie en verkoop van was- en koelapparatuur**



Bij inleveren van deze bon krijgt u een Kerastase ritueel t.w.v. €15.00 voor €7.00. Heeft u vragen? Bel ons gerust!

[www.denbarbier.nl](http://www.denbarbier.nl), Hint 4, 5521 AH Eersel, 0497-514026



**van Herwijnen**  
SERVICES

Van Herwijnen  
services 10 jaar

installatie & advies

Locatie

Horstveld 14  
5521 SL Eersel

Neem contact op

Tel. 06 - 19 19 30 55  
[info@vanherwijnen-services.nl](mailto:info@vanherwijnen-services.nl)

[www.vanherwijnen-services.nl](http://www.vanherwijnen-services.nl)

Sterkin **DE ECHTE**  
WATERLUSTIG



• Service en onderhoud aan cv-toestellen

• Milieubesparende wateroplossingen

• Complete badkamers

• Zonne-energie en warmte terugwinning



**ATD**  
MACHINERY



**ATD Machinery B.V.**

Smaragdweg 30  
5527 LB Hapert

[info@atdmachinery.nl](mailto:info@atdmachinery.nl)  
[www.atdmachinery.nl](http://www.atdmachinery.nl)